

χονίσθη μετ' αὐτῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει καὶ ὁ Νικόλαος Γρόσος, ἀνεψιὸς τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐνταῦθα μητροπολίτου Ξάνθης Σεραφεῖμ (1). Ἐν ἔτει δὲ 1843 ἔζη ἐν Κορθίῳ ὁ Εὐστάθιος Γρόσος, ἀνεψιὸς καὶ οὗτος καὶ κληρονόμος τοῦ Σεραφεῖμ, ὅστις εἶχε σύζυγον ἐκ τῆς οἰκογενείας Κυριακοῦ, ἀλλὰ προώρως ἀποβιώσασθαι τῆς συζύγου του δὲν ἀπέκτησε τέκνα. Οὗτος ἦτο ὁ τελευταῖος ἐξ ἀρρενογονίας ἀπόγονος τοῦ οἴκου. Ὑπάρχει δ' ἐν Κορθίῳ καὶ τοπωνυμία *Γρόσου*.

Οἱ γονεῖς αὐτοῦ, φιλόστοργοι καὶ φιλόθησκοι ὄντες, ἐνεστάλαξαν ἐξ ἀπαλῶν ὀνύχων ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Σεραφεῖμ τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἀνυπόκριτον πίστιν καὶ πάσας ἐν γένει τὰς εὐαγγελικὰς ἀρετὰς, παιδαγωγοῦντες διὰ τῆς εὐσεβείας καὶ τῆς ἐκ τοῦ ἰδίου παραδείγματος ἠθικῆς διδασκαλίας. Ἐν παιδικῇ ἡλικίᾳ ἐδιδάχθη τὰ πρῶτα γράμματα παρὰ τινι μοναχῷ τῆς ἐν Κορθίῳ μονῆς τῶν Τρομαρχίων, νεώτατος δ' ἀσπασθεὶς τὴν μοναδικὴν πολιτείαν καὶ καρεὶς μοναχὸς ἐν τῇ μονῇ τῆς Παναχράντου ὄργα πρὸς μάθησιν καὶ σπουδὴν, διὸ καὶ ὁ πατήρ του, καθορῶν τὴν ὀξύνοϊαν καὶ τὴν πρὸς ἀνωτέραν παιδείαν ἐφεσιν αὐτοῦ, ἐξάπεστειλεν εἰς τὴν περιώνυμον τότε ἀνά τὴν Ἀνατολὴν Πατριάδα Σχολὴν, ἐν ἣ διδάσκαλοι ἦσαν ἐκ τῶν τὰ μάλιστα λογίων τοῦ ἔθνους ὑπὸ Δανιὴλ τὸν Κεραμέα, ὅστις ὑπῆρξε τὸ σέμνωμα τῆς περιύστου σχολῆς, διδάξας καὶ παιδεύσας πολλοὺς ὑστερον ἐν τοῖς γράμμασι διαλάμπαντας Ἕλληνας· ἀπανταχόθεν δὲ τοῦ Ἑλληνισμοῦ συνέρρεον κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους εἰς Πάτμον ἀμύπολλοι φιλομαθεῖς καὶ ὑπὸ τῆς παιδείας οἰστροηλατούμενοι νέοι, ἐλκνόμενοι ἐκ τῆς ἀγαθῆς τοῦ Κεραμέως φήμης, οὕτως ὥστε ἐν Πάτμῳ, πρυτανεύοντες ἐν τῇ Σχολῇ αὐτῆς τοῦ Δανιὴλ, οἱ μαθηταὶ ὑπερέβησαν τοὺς διακοσίους *).

Εὐρῶν δ' ὁ ἀοίδιμος ἐν τῇ σχολῇ ταύτῃ ὑπὸ τοὺς διασήμους τοῦ γένους διδασκάλους Βασίλειον τὸν Κουταλιανὸν καὶ τὸν προμνησθέντα Δανιὴλ τὸν Κεραμέα δαψιλῇ πνευματικὴν τροφὴν ἐνέκυπτεν ἀόκνως καὶ θυ-

1) Κ. Ἰ. Δ υ ο β ο υ ν ι ὶ ὄ τ ο υ, Κατάλογος τῶν κωδίκων Ξ. Α. Σιδερίδου, ἐν περιοδ. «Θεολογία», τ. ΙΒ' (1934), σ. 251.

2) Βλ. Μ. Μ α λ α ν δ ρ ά κ η, Περὶ τοῦ μεγάλου τοῦ γένους διδασκάλου Μακαρίου τοῦ Καλογερά, τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Πατριάρχδος Σχολῆς, καὶ τῆς ἰδρύσεως τῆς σχολῆς ταύτης. Περιοδ. «Ξενοφάνης», τ. Γ' (1905), σ. 39 κ. ἐ.—Τ ο ὕ α ὕ τ ο ὕ, Ἡ Πατριάρχδος Σχολή, ἐν Ἀθήναις, 1911.—Κ λ ή μ ε ν τ ο ς Κ α ρ ν α π ᾶ, Ἰάκωβος ὁ Πάτμος. Ἐν Ἱεροσολύμοις, 1907.—Ἡ ἐν Πάτμῳ Ἀκαδημία, ἐν «Πρακτικαῖς τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν», ἔτ. 1927, τ. Β', σ. 205—6. Κ. Ἀ μ ᾶ ν τ ο υ, Πάτμος. «Ἡμερολόγιον τῆς Μεγάλης Ἑλλάδος» ἔτ. 1930, σ. 500—8. βλ. καὶ περιοδ. «Παρνασσός», τ. ΙΓ'. σ. 559 κ. ἐ.—«Ἐφημερίδα» Ἐρμουπόλεως τῆς 5 δεκεμβρίου 1908, ἔνθα φρόντισμα περὶ τῆς βιβλιοθήκης τῆς Πάτμον.

μήρως εις τὴν μελέτην τῶν τε περὶ τὴν θύραθεν καὶ τὴν ἱερὰν παιδείαν συγγραμμάτων, καταγινόμενος εἰς τὴν κατάληψιν τῶν ὑψηλῶν καὶ σοφῶν ἔννοιῶν, ὡς ἀπὸ διαυγοῦς πηγῆς ἀρνούμενος τὰ νάματα τῆς εὐσεβείας καὶ τοῦ ἀληθοῦς ἔθνισμοῦ.

Περαιῶνας τὰς σπουδὰς αὐτοῦ ἐν Πάτρῳ ὁ Σεραφεῖμ μετέβη εἰς Κωνσταντινούπολιν, εὐθὺς δ' ἐξ ἀρχῆς κατέλαβε θέσιν σημαίνουσας, καὶ περ νεώτατος, γενόμενος πρωτοσύγκελλος τοῦ μητροπολίτου Χαλκηδόνης Ἱερεμίου. Πρωτοσύγκελλος δὲ τοῦ Χαλκηδόνης διατελῶν ἐχειροτονήθη κατ' αὐγουστον τοῦ 1806 μητροπολίτης Ξάνθης εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ ἀποχωρήσαντος ὡς πρόσθεν εἴρηται, Ναθαναήλ, τῶν κανονικῶν τῆς ἐκλογῆς του ψήφων γενομένων ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τῶν Ταξιαρχῶν Μεγάλου Ῥεύματος ¹⁾).

Ὡς μητροπολίτης Ξάνθης ὁ Σεραφεῖμ φέρεται ὑπογεγραμμένος ἐν τῷ κατὰ νοέμβριον τοῦ 1806 ἐκδοθέντι ἐπὶ πατριάρχου Γρηγορίου τοῦ Ε' Συνοδικῷ Τόμῳ περὶ τῶν καθηκόντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἀρχῶν, ἐν ᾧ φέρονται συνυπογεγραμμένοι ὁ Καισαρείας Φλόθεος, ὁ Ἐφέσου Διονύσιος, ὁ Ἡρακλείας Μελέτιος, ὁ Κυζίκου Μαντίριος, ὁ Νικομηδείας Ἀθανάσιος, ὁ Νικαίας Δανιήλ, ὁ Χιλικηδόνης Ἱερεμίας, ὁ Δέρκων Γρηγόριος ²⁾), ὁ Θεσσαλονίκης Γεράσιμος, ὁ Ἀγκύρας Ἰωαννίκιος, ὁ Φιλαδελφείας Δωρόθεος, ὁ Νέων Πατρῶν Πολύκαρπος, ὁ Βάρνης Παΐσιος ³⁾), ὁ Προϊλάβου Παρθένιος, ὁ Μαρωνείας Νεόφυτος, ὁ Σφζουπόλεως Χρυσάνθος, ὁ Ἰμβροῦ Νικηφόρος, ὁ Ὠλένης Φιλάρετος, ὁ Πόσνης Καλλίνικος, ὁ Γρεβενῶν Βαρθολομαῖος, ὁ Ἀγαθουπόλεως Γαβριήλ, ὁ Ἐλασσῶνος Ἰωαννίκιος, ὁ Φαρσάλων Παρθένιος καὶ ὁ Νυσάβας Σεραφεῖμ ⁴⁾).

1) Ἡ πληροφορία τοῦ διακεκριμένου Σμυρναίου ἱστοριοδίφου Ν. Κ. Χ'':Κωσιτῆ, ὅτι ὁ Σεραφεῖμ ἐξελέγη μητροπολίτης Ξάνθης τῷ 1815 εἶνε ἐσφαλμένη. Βλ. Ν. Κ. Χ'':Κωσιτῆ, Ἱστορικαὶ σημειώσεις περὶ τῆς Ἐκκλησίας Σμύρνης ἀπὸ τῶν μέσων χρόνων. Περιοδ. Σμύρνης «Ἱερὸς Πολύκαρπος», ἔτ. 1913—4, σ. 2383 κ. ἑ.

2) Βλ. περὶ τούτου Κ. Π. Π. α. ρ. η. γ. ο. ὑ. λ. ο. υ. Ὁ μέγας Δέρκων. Περιοδ. «Ἐστία», τ. Α' (1876), σ. 53—6.

3) Ἦν οὗτος ὁ εἰς τὰ Σφζουπόλεως Παΐσιος Νέγης, ἄνδριος ὡσαύτως τὴν πατριδα, ἐκ τῶν ἐθνομαρτύρων τοῦ ὑπὲρ ἐλευθερίας ἱεροῦ ἀγῶνος τοῦ 1821, ἀπαγχομισθεὶς καὶ οὗτος, ἀρᾶν ὑπέστη φρικτῶδη βασανιστήρια, ὀλίγον μετὰ τὸν πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε'. Βλ. Δ. Π. Π. α. ρ. χ. α. λ. η. Δύο ἄνδριος ἐθνομάρτυρες ἱεράρχαι. Κορώνης Γρηγόριος καὶ Σφζουπόλεως Παΐσιος. Περιοδ. «Θεολογία» ἔτ. 1930 καὶ ἐν ἰδίῳ τεύχει.

4) Γ. Ἀ. γ. γ. ε. λ. ο. π. ο. ὑ. λ. ο. υ. Τὰ κατὰ τὸν ἀοίδιμον πατριάρχην Γρηγόριον τὸν Ε', τ. Α'. σ. 67.

Ὁ Σεραφεῖμ ὡς μητροπολίτης Ξάνθης ἀναγράφεται καὶ μεταξὺ τῶν συνδρομη-

Τῷ 1814 διαμένων ἐν Ἀνδρῶν ὁ Σεραφεῖμ, ἔνθα μετέβη πρὸς ἐπίσκεψιν τῶν γονέων του, ἐτέλεσε τὰ ἐγκαίρια τοῦ ἐν τῇ Σχολῇ τῆς Ἁγίας Τριάδος ἐν Μοσχίωνι τοῦ Κορθίου ἀνεγερθέντος ὁμωνύμου ἱεροῦ ναοῦ, τοῦ ὁποίου ἡ ἀνεγερσις ὀφείλεται εἰς τὸν προμνησθέντα ἰδρυτὴν τῆς εἰρημένης σχολῆς Σιμουὴλ Πλασίμην τὸν ἐπονομαζόμενον Σκαζῆν¹⁾. Τὸ ἐπόμενον δ' ἔτος κατεσκεύασε λαμπρὰν μαρμαρίνην κρήνην πλησίον τοῦ ἐν Κορθίῳ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Νικολάου. Ἐπὶ τῆς κρήνης ταύτης σφύζεται μέχρι σήμερον ἡ ἐξῆς ἔμμετρος ἐπιγραφή, κεφαλαιώδεις συμπελεγμένοις γράμμασι κατὰ τὸ βυζαντιακὸν ἰδιότυπον κεχαραγμένη καὶ κατὰ κοινὴν μεταγραφὴν ἔχουσα ὧδε :

Διψῶντες πάντες συνέρχεσθε εἰς ὕδωρ
Γείτονες, ξένοι, ἀντλοῦντες ἀκινδύνως,
Ἄρχοντες, πτωχοί, πίετε τοῦτο χάριν
Πηγὴ γὰρ αὕτη ἐκτίσθη ἐκ δαπάνης
Ξάνθης Σεραφεῖμ Γρόσου μητροπολίτου
Εἰς μνημόσυνον αὐτοῦ, γονέων καὶ οἰκείων
Ἀείμνηστον αὐτοῦ χρηστὴν σοφίαν.
Ἐν ἔτει χιλιοστῷ ὀκτακοσιοστῷ δεκάτῳ πέμπτῳ
περὶ τὰ μέσα μηνὸς Ἰανουαρίου.

Κατὰ τὸ ἴδιον ἔτος ἀφιέρωσεν εἰς τὴν μονὴν τῆς Παναχράντου διάφορα ἅγια λείψανα, κατὰ τὸ ἐξῆς ἐν τῷ κώδικι τῆς μονῆς ταύτης σημείωμα :

«α.ε', ἀγούστου ἱε' ἀφιερῶθη ἐν κουτίῳ κατηφεδένιῳ ἀργυροκοσμημένῳ παρὰ τοῦ πανιερωτάτου ἁγίου Ξάνθης κυρίου Σεραφεῖμ τοῦ πικλήν Γρόσου, τὸ ὁποῖον ἐνέχει ἐν αὐτῷ εἰς πλάκαν ἀργυρὰν τμήματα ἁγίων λειψάνων, τοῦ ἁγίου Χαραλάμπους, Θεοδώρου τοῦ Τίρωνος, τῆς ἁγίας Γλυκερίας, τοῦ ἁγίου Ἀβερκίου, τοῦ ἁγίου Πολυκάρπου, τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος, τῆς ἁγίας Παρασκευῆς, τοῦ ἁγίου Ἐλευθερίου καὶ τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τοῦ Νέου»²⁾.

Ὁ Σεραφεῖμ διετέλεσε μητροπολίτης Ξάνθης ἐπὶ εἰκοσιπενταετίαν περίπου, ἤτοι μέχρι τοῦ ὀκτωβρίου 1831, ὅτε λίαν τιμητικῶς μετετέθη κατὰ πρῶτον β.βασμὸν εἰς τὸν θρόνον τῆς ἀγιωτάτης μητροπόλεως Σμύρνης ἐπὶ διαδοχῇ Ἱεροθέου τοῦ ἀπὸ Μεγάλων Πρωτοσυγκέλλων, ἐκπεσόντος

τῶν τῆς κατὰ τὸ ἔτος 1817 ἐκδοθείσης ἐν Βελιτίᾳ ὑπὸ Ἀνθίμου Γαζῆ τοῦ Μηλιώτου «Ἑλληνικῆς Βιβλιοθήκης». Βλ. τ. β' τοῦ ἔργου τούτου, σ. 329, ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν συνδρομητῶν τῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα ὁ Ξάνθης Σεραφεῖμ διέμενε τότε ὡς Συνοδικός.

1) Βλ. σ. 6.

2) Κώδικος τῆς μονῆς Παναχράντου, σ. 179.

«ἄτε πολλῶν λαληθέντων και λοιδορηθέντων αὐτῷ» (1). Διεδέχθη δὲ τὸν Σερραφεῖμ ἐν Ξάνθῃ ὁ θεοφιλέστατος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως Εὐγένιος.

Ἄλλὰ μετ' οὗ πολὺ ὁ Σερραφεῖμ ἐγένετο ἔκπτωτος τοῦ μητροπολιτικοῦ τῆς Σμύρνης θρόνου, διότι τὸν κατὰ Ιούνιον τοῦ 1833 ἀνεπισήμως ἐπισκεφθέντα τὴν Σμύρνην βασιλέα τῆς Ἑλλάδος Ὀθωνά ὑπέδεχθη εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ἁγίας Φωτεινῆς πανηγυρικῶς, μετ' ἐπιδεικτικῆς πομπῆς και πανδήμων κραυγαλέων πολυχρονισμῶν 2).

Καὶ ἐξωρίσθη μὲν τότε ὁ Σερραφεῖμ εἰς Προῦσσαν, διακινδυνεύσας και αὐτὴν τὴν ζωὴν του ὑπὸ τῶν ἐξαγριωθέντων Τούρκων, ἀλλὰ μετὰ τινα χρόνον ἠδυνήθη νὰ διαφύγῃ ἐκεῖθεν και ἄσυλον ζητῶν ὁ φιλόπατρις ἱεράρχης κατέφυγεν εἰς τὸ ἐλεύθερον Κράτος τῷ 1834.

Ὁ βασιλεὺς Ὀθων ἐδέχθη τὸν Σερραφεῖμ μετ' ἐξαιρετικῆς εὐμενείας, περιέθαλψε δὲ και ἐπεδαψίλευσεν εἰς αὐτὸν παντοίας περιποιήσεις και τιμὰς. Ἀποθανόντος δὲ τὴν 15 μαρτίου 1837 τοῦ ἐπισκόπου Ἄνδρου Σωφρονίου ἐτοποθετήθη εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἄνδρου ὁ Σερραφεῖμ, και τοῦτο δὲν ἐγένετο ἄνευ πολλῶν προσκομιμάτων, παρεμβληθέντων ἐπιμόνωσ ἕνεκα τυπικῶν λόγων ὑπὸ τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἅτινα ὅμως ὑπερηνική-

1) Μητροπολίτου πρώην Παράμυθίας Ἀθηναγόρου. Ὁ θεσμὸς τῶν Συγκέλλων ἐν τῷ Οἰκουμένικῷ Πατριαρχείῳ.—Εὐαγγέλιου Σαβράμη. Ὁ Κώδιξ τοῦ μητροπολίτου Ἡρακλείας Ἰγνατίου. Περιοδ. «Θρακικά», τ. 5 (1935), σ. 236.

2) Βλ. τὰ ἔγγραφα τῆς ἐκπτώσεως τοῦ Σερραφεῖμ ἐν ἐφημ. «Ἀθηνᾶ», ἀριθ. 142 τοῦ 1833, ἐνθα τὸ πρῶτον ἐδημοσιεύθησαν. Βλ. ὡσαύτως περὶ τοῦ Σερραφεῖμ ὡς μητροπολίτου Σμύρνης: Κ. Οἰκονόμου τοῦ ἐξ Οἰκονόμων, Ἀὐτοσχέδιος διατριβὴ περὶ Σμύρνης ἐν Σφραγισμένοις Φιλολογικοῖς, τ. Α', σ. 347.—Τοῦ αὐτοῦ, Τὰ Σφραγισμένα Ἐκκλησιαστικά Συγγράμματα, τ. Β', σ. 360, 366, 490.—Ἀθ. Παπαδοπούλου Κεραμέως, Περὶ τῶν ἐπισκόπων και μητροπολιτῶν Σμύρνης, περιοδ. «Ὀμηρος», τ. 5 (1878) και ἐφ. «Ἀνατολή», ἐτ. Α' (1881).—Ἀνθίμου Ἀλεξοῦδη, Χρονολογικοὶ Κατάλογοι τῶν κατ' ἐπαρχίας ἀρχιερατευσάντων, ἐν «Νεολόγῳ» Κωνστανπόλεως, ἀριθ. 6517 τῆς 10 ἀπριλίου 1891.—Ε. Ἰ. Δράκου Ἑλληνικαὶ Ἐκκλησιαστικαὶ Σελίδες, Ἀθήνησι 1891, σ. 6, 8, 10.—Arthur Ellis, Asia Minor, τ. Β', σ. 415.—Βασιλείου, μητροπολίτου Σμύρνης, Ἱεράρχαι Σμύρνης, ἐν «Ἡμερολόγιῳ Ἀμαλθείας» ἐτ. 1894, σ. 191.—Σ. Ἀντωνοπούλου, Μικρὰ Ἀσία, 1907, σ. 95 και 102 κ.έ.—Γ. Λαμπάκη, Οἱ ἐπὶ ἀστέρες τῆς Ἀποκαλύψεως, ἐν Ἀθήναις 1909, σ. 167.—Ἐπαμ. Κυριακίδου, Ἱστορία τοῦ συγχρόνου Ἑλληνισμοῦ, ἐν Ἀθήναις 1892, σ. 395 κ.έ.—Τρ. Εὐαγγελίδου, Ἱστορία τοῦ Ὀθωνος, ἐν Ἀθήναις 1893, σ. 48 κ.έ.—Μιχ. Λαμπροβινίδου, Τὰ πρῶτα ἔτη τῆς βασιλείας τοῦ Ὀθωνος, περιοδ. «Ἑλληνισμός», ἐτ. ΙΖ' (1914), σ. 184.—Ἰεζεκιήλ Βελανιδιώτου, Ἐκκλησία και Πολιτεία, ἐν Ἀθήναις 1906, σ. 40.—Χρυσόστομου Α. Παπαδοπούλου, Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, τ. Α', ἐν Ἀθήναις 1920, σ. 193—4.

θησαν χάρις εις τὸ ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιδειχθέν θερμότατον ἐνδιαφέρον τοῦ βασιλέως. Ῥητῶς δὲ ἀναγράφεται εἰς τὸ ἀπὸ 28 μαΐου 1837 Β. Διάταγμα τοῦ διορισμοῦ του, ὅτι οὗτος γίνεται **«διὰ τὴν ἐξαιρετικῶς ἀποδεδειγμένην ἀφοσίωσιν καὶ τὸν εὐλαβῆ χιρακτῆρα»** τοῦ φιλοπάτριδος ἱεράρχου. Ἐν τῇ ἐπισκοπῇ δὲ Ἄνδρου διατελῶν ὁ Σεραφεῖμ ἔφερεν ἰσοβίως τὸν ὄν ἀρχῆθεν ἐκέκτετο βαθμὸν τοῦ Μητροπολίτου. Ὁ τίτλος του ἦτο : **Ἐπισκοπὴν Ἄνδρου Μητροπολίτης.**

Ἐν τῷ πρωτοκόλλῳ τῆς ἐπισκοπῆς Ἄνδρου τοῦ ἔτους 1837 σφύζονται τὰ ἐξῆς σημειώματα περὶ τοῦ διορισμοῦ τοῦ μητροπολίτου Σεραφεῖμ ὡς ἐπισκόπου Ἄνδρου, τῆς ἀφίξεώς του ἐν τῇ νήσῳ καὶ τῆς ἀναλήψεως τῶν καθηκόντων του :

Τῇ 31 μαΐου 1837 ἡ Β. Γραμματεία ἐπὶ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν κτλ. διὰ τοῦ ὑπ' ἀριθ. 1595 ἐγγράφου τῆς κοινοποιεῖ εἰς τὸν μητροπολίτην Σεραφεῖμ τὸν διορισμὸν του εἰς τὴν ἐπισκοπὴν Ἄνδρου.

Τῇ 14 ἰουνίου ἰδίου ἔτους ὁ νέος ἐπίσκοπος εἰδοποιεῖ τὸ Β. Ὑποδιοικητήριον Ἄνδρου περὶ τοῦ διορισμοῦ του καὶ τῆς ἀφίξεώς του εἰς τὴν νῆσον καὶ ζητεῖ νὰ τῷ παραδοθῶσι τὰ ἀρχεῖα τῆς ἐπισκοπῆς.

Αὐγούστου 5, 1837. «Εἰδοποίησις πρὸς τὸν ἀρχιδιάκονον Διονύσιον Μπίστην διὰ νὰ παρευρεθῆ κατὰ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν τοῦ μηνὸς ὅπως παραλάβῃ τὰ ἀρχεῖα καὶ τὴν σφραγίδα τῆς ἐπισκοπῆς Ἄνδρου».

Ἐπὶ τοῦ τελευταίου λευκοῦ φύλλου παλαιοῦ ἐντύπου ψαλτηρίου, ἀνήκοντος εἰς τὸν ἐκ Στραπουργίων ἱερέα Θεόδωρον Καλλιβρούσην, σφύζεται σὺν ἄλλοις καὶ τότε τὸ σημείωμα : «1837 ἦλθεν ὁ δεσπότης — ἰουνίου 15 — ὁ Σεραφεῖμ καὶ τοῦ ἔμβασα μία λίτρα κερί σεπτεμβρίου 10 διὰ τὸν ἅγιον Νικόλαον στίς Ἐβρουσές». Τὸ σημείωμα βρίθκει ἀνορθογραφίαν.

Ὁ διορισμὸς τοῦ Σεραφεῖμ ὡς ἐπισκόπου Ἄνδρου ἐνεποίησε καθ' ὅλην τὴν νῆσον ἀγαθοτάτην ἐντύπωσιν. Διερμηνεύων τὰ αἰσθήματα ταῦτα ὁ ἐκ τῶν μᾶλλον διακεκριμένων κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην Ἄνδρίων Μιχαλάκης Πολέμης¹⁾ ἔγραφεν ἐκ Σύρου τὴν 13 Μαρτίου 1837 πρὸς τὸν δήμαρχον Γαυθείου Γιαννούλην Δημητρίου σὺν ἄλλοις καὶ τὰ ἐξῆς :

« Ἀπὸ εἰδήσεις ἐξ Ἀθηνῶν πληροφοροῦμεθα ὅτι ἔγινεν Ἄνδρου ὁ πρῶν Σμύρνης Σεραφεῖμ, ἀδελφὸς τοῦ Γιαννάκη Γρόσου ἀπὸ τὸ Ἐπάνω Κάστρον λέγουν μάλιστα ὅτι τοῦ ἐδόθη καὶ ἡ Τήνος μαζί ὡς μία Ἐπαρχία²⁾. Κοντὰ εἰς τὴν λύπην μου, ἀγαπητέ, διὰ τὸν θάνατον τοῦ μακαρίτου εὐχαριστήθη εἰς ταύτην τὴν ἐκλογὴν ὅτι ἔγινε πάλιν πατριώτης μας καὶ ὄχι ξένος.

1) Περὶ Μιχαλάκη Πολέμη βλ. Δ. Π. Πασχάλη, Γενεαλογικὰ μελετήματα. Ἡ οἰκογένεια Πολέμη. Ἐφημ. Ἀθηνῶν «Ἐμπρός» τῆς 31 αὐγούστου 1924.

2) Ἡ εἰδησις ἦτον ἀνυπόστατος.

«Εἰς τὴν Ὑδραν ἄρχισεν ἕνας τρομερὸς σεισμὸς ἀπὸ τὰς 9 τρέχοντος καὶ ἐξακολούθησεν ἕως τὰς 11, ὅπου μοι ἔγραψαν. Ἐποντίσθησαν διάφορα ὀσπήτια ὀλίγα ἐκ τῶν ὄλων ἔμειναν ἀβλαβῆ. Ἐκαμεν ὁ θεὸς καὶ ἄρχισεν ἡμέρα, διότι ἂν ἦτον νύκτα ἤθελε χαθοῦν πολλοὶ ἄνθρωποι. Ἐως τῆς ὥρας μοι ἔγραψαν ὅτι ὄλοι εὐρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὰ ὀσπήτια».

Εἰς τὸν Σερραφεῖμ πλὴν τῶν κανονικῶν ὡς ἐπισκόπου ἀπολαυτῶν ἐχορηγήθη ἐπὶ πλέον τῇ συστάσει τοῦ βασιλέως Ὀθωνος καὶ μηνιαία πρόσθετος ἐπιχορήγησις ἐκ δρ. 100. Τὴν δὲ 18 (3^ο) Σεπτεμβρίου 1842 ὁ βασιλεὺς ἀπένειμεν εἰς αὐτὸν τὸν σπανίως τότε ἀπονεμόμενον χρυσοῦν Σταυρὸν τοῦ Σωτήρος.

Ἄλλ' ὀλίγον ἐχάρη τὰς ἐπιδαφιευθείσας εἰς αὐτὸν ὑπὸ τοῦ βασιλέως Ὀθωνος ἐξαιρετικὰς εὐνοίας· διότι τὴν 4ην ὀκτωβρίου 1842 ὁ Σερραφεῖμ ἀπέθανεν αἰφνιδίως ὑπὸ τὰς ἐξῆς περιστάσεις. Εἰδοποιηθεὶς τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1842 ὅτι βασιλεὺς Ὀθων, περιοδεύων εἰς τὰς γῆσους, ἔμελλε νὰ ἐπισκεφθῆ καὶ τὸ Κόρθιον τῆς Ἄνδρου, ἰδιαιτέραν πατριδα τοῦ Σερραφεῖμ, ἔδραμεν εὐθύς ἐκεῖ ἐκ τῆς ἐπισκοπῆς του μετὰ τοῦ ὑπ' αὐτὸν Κλήρου πρὸς ὑποδοχὴν τοῦ βασιλέως. Ἀλλὰ μόλις φθάσας καὶ μαθὼν ὅτι ὁ βασιλεὺς θ' ἀπεβιβάζετο εἰς τὸν λιμένα τοῦ Γαυρείου, ὀκτάωρον καὶ πλέον ἀπέχοντος τοῦ Κορθίου, σπεύδει πάραυτα εἰς Γαυρεῖον. Ἀλλὰ τὸ ταξίδιον τοῦ βασιλέως εἶχε ματαιωθῆ. Ματὴν δ' ἀναμεινας ἐπὶ τριήμερον εἰς τὴν μονὴν τῆς Ἁγίας, ἐλυπήθη μὲν ἀφ' ἑνός, διότι δὲν ἤξιώθη νὰ ἴδῃ καὶ νὰ περιποιηθῆ εἰς τὴν πατριδα του τὸν βασιλέα, ἐχάρη δ' ἀφ' ἑτέρου ὑπερμέτρως, διότι ἐφθασεν ἐκεῖ εἰς χεῖράς του τὴν 4 ὀκτωβρίου ἡ ἐπίσημος κοινοποίησις τῆς Γραμματείας ὅτι ἀπενεμήθη εἰς αὐτὸν ὁ Χρυσὸς Σταυρὸς καὶ ἡ ἐκ δρ. 100 πρόσθετος μηνιαία ἐπιχορήγησις. Ἀμέσως τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἠτοιμάσθη χαίρων νὰ ἐπανακάμψῃ εἰς τὴν ἐπισκοπὴν του, ἀλλὰ καθὼς ἦν στιγμὴν ἔλπευε, καὶ πρὶν ξεκινήσῃ ἀκόμη, ἔπεσε νεκρὸς εἰς τὰς χεῖρας τῶν περὶ τὴν ἡμίονόν του μοναχῶν, πληγείς ὑπὸ κεραυνοβόλου ἀποπληξίας ὁ θάνατός του γράφει ἡ ἔφημ. «Ἀθηνᾶ», ἀφῆκε λύπην ἀπαρηγόρητην εἰς ὄλους τοὺς κατοίκους τῆς Ἄνδρου καὶ συμφορὰν ἐσχάτην εἰς τὸν δυστυχῆ ἀδελφόν του Ἰωάννην Γρόσον· διότι ἔνεκα τοῦ εἰς ἐπτάωρον ἀποστασιν ἐπελθόντος αἰφνιδίου θανάτου του, μόλις ἔμαθον τὴν εἴδησιν οἱ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ διαμένοντες ἀπεγύμνωσαν πάραυτα ἐντελῶς ταύτην, ἀφαρπάσαντες ὅλην τὴν εὐρεθείσαν χρηματικὴν περιουσίαν του, ὅλα τὰ ἐπιπλα καὶ σκεύη του, καὶ αὐτὰ ἀκόμη τὰ ἀρχιερατικά του ἄμφια, τὰ ὅποια εἶχεν ἐξαγοράσει ἀπὸ τὴν Σμύρνην μεταβάς ἐπὶ τούτῳ ἐκεῖ ὁ προμνηθεὶς ἀδελφός του Ἰωάννης Γρόσος ἐξ ἰδίων του χρημάτων¹⁾.

Ὁ Σερραφεῖμ χαρακτηρίζεται καθ' ὃν χρόνον κατεῖχε τὴν ἐπισκοπὴν Ἄνδρου ὡς χλιαρὸς καὶ ἀδρανής. Ἔτσι ἐπέτρεψεν ὅπως τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1839 τελεσθῆ ἓν Ἄνδρῳ ὑπὸ δυτικοῦ ἱερέως γάμος ἑτεροδόξων, ἥτοι

1) Ἐφημ. «Ἀθηνᾶ», ἀριθ. 968 τῆς 14 νοεμβρίου 1842.

ὀρθοδόξου γυναικὸς μετὰ καθολικοῦ συζύγου. Κατακρίνεται δὲ δριμέως ὑπὸ τοῦ Κωνστ. Οἰκονόμου ὡς ἐπιδείξας ἀδιαφορίαν ἂν μὴ και ἀνοχήν πρὸς τὸ ἐπὶ τῆς ἀρχιερατείας αὐτοῦ, κατὰ φεβρουάριον καὶ μάρτιον τοῦ 1839, ἀρξάμενον Καίρειον κήρυγμα τῆς Θεοσεβείας, εἰ καὶ πολὺς ἦν καὶ σκυθρωπὸς ὁ περὶ τούτου λόγος, ἔγραφον δὲ πρὸς τε τὴν Σύνοδον καὶ τὴν Κυβέρνησιν ὀδυνώμενοι καὶ σχετιάζοντες ἄλλοι τε πολλοί, ἐν οἷς ὁ, τε διοικητὴς Σύρου καὶ ὁ δήμαρχος Ἑρμουπόλεως ¹⁾). Μόνον δ' ὁ μητροπολίτης Σεραφείμ, τὸν ὁποῖον ὁ Οἰκονόμος καλεῖ τούτου ἕνεκα **κωφόν**, ἐσιώπα. Καὶ οὐ μόνον, λέγει ὁ Οἰκονόμος, οὐδὲν ἔπρατε πρὸς τὴν δυσσέβειαν τὴν καταλυμαιομένην τὸ τοῦ Χριστοῦ ποιμνιον, ἀλλὰ καὶ προσκληθεὶς παρὰ τῆς Συνόδου νὰ πληροφορήσῃ αὐτὴν περὶ τινῶν τῶν ἐκ τοῦ ὑπ' αὐτὸν Κλήρου ἀρρήτους κατὰ τῶν ἱερωτάτων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως δογμάτων ἐξεμούντων βλασφημίας καὶ ἄλλων ἄλλους κινούντων τοιούτοις μοχθηρᾶς καινοτομίας ἀναγύρους, ὁμολογεῖ μὲν διὰ τῆς ἀπὸ 17 ἰουλίου 1839 ὑπ' ἀριθ. 307 ἀναφορᾶς του, ὅτι ἀληθὲς εἶνε καὶ βέβαιον ὅτι **διάφοροι παρὰ διαφορῶν κατὰ θρησκείας διαφημίζονται λόγοι εἰς διάφορα μέρη**, ποικιλαχῶς ὅμως πειρᾶται νὰ διαφύγῃ εἰς τῆς ἀγνοίας τῶν προσώπων τὰς σκοτεινὰς λοξοδρομίας, ἐξαιτούμενος ὅπως ἐκδοθῇ παρὰ τῆς Συνόδου παραινετικὴ πρὸς τὸν κλῆρον καὶ τὸν λαὸν ἐγκύκλιος, ὅπως καταμηνύσῃ τοὺς βλασφημοῦντας διὰ τῆς ἐπισκοπῆς.

Διονήσιος

Ἐγεννήθη ἐν Ἀηδονίῳ τῆς Ἀνδρου ἕξ οἰκογενείας τῶν τὰ πρῶτα φερουσῶν ἐν τῇ νήσῳ, υἱὸς τοῦ Ἀλεξάνδρου Μπίστη καὶ ἔγγονος τοῦ κοτζάμπαση Νικολάου Μπίστη.

Τὰ πρῶτα μαθήματα ἐδιδάχθη εἰς τὴν ἐν Μοσχίωνι τοῦ Κορθίου Σχολὴν τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπὸ διδάσκαλον τὸν Παγκράτιον Κουμέλην. Διδασκόμενος δὲ ἐδίδασκε καὶ ὁ ἴδιος ὡς ὑποδιδάσκαλος εἰς τὴν κατωτέραν τάξιν τῆς σχολῆς, καθ' ἃ δὲ ὁ ἴδιος ἀφηγεῖται, ὡς μισθὸν ἐλάμβανε διὰ τὴν διδασκαλίαν του ταύτην 26 ἰσπανικὰ τάλληρα κατὰ τριμηνίαν, τιμωμένον τότε τοῦ ἰσπανικοῦ ταλλήρου ἀντὶ 3 γροσίων ²⁾). Ἐλάμβανε πρὸς τούτους καὶ ἀπὸ κάθε μαθητῆν ἓν ψωμίον καθ' ἑκάστην Δευτέραν.

Βραδύτερον ἐν σχετικῶς προηγμένη ἡλικίᾳ διετέλεσε μαθητὴς τοῦ Θεοφίλου Καίρη, παρ' ᾧ δὴκούσεν ὀλόκληρον τὴν σειρὰν τῶν ἐπὶ τριετίαν (1836—1839) ἐν τῇ Καίρειῳ Σχολῇ διδασκθέντων μαθημάτων. Νέος ἦτο ἀνηρέμου χαρακτῆρος καὶ δυσήνιος, οὐχὶ ἄπαξ δημιουργήσας εἰς ἑαυτὸν δυσαρέστους περιπλοκάς καὶ παρασχὼν ἀφορμὰς εἰς λήψιν αὐστηρῶν

1) Ἐφημ. «Αἰών» Ἀθηνῶν, ἀριθ. 51 τοῦ 1839, ἐν παραρτήματι.—Δ. Π. Πασχάλη, Θεόφιλος Καίρης. Ἱστορικὴ καὶ φιλοσοφικὴ μελέτη. Ἐν Ἀθήναις, 1928.

2) Δ. Π. Πασχάλη, Νομίσματα καὶ ἀγοραστικὴ ἀξία αὐτῶν κατὰ διαφορῶν ἐποχάς. Μελέτη ἀνέκδοτος.